

Groen Label Kas

Groen Label Kas is een milieucertificatiesysteem voor de (ver)bouw van glastuinbouwkassen.

32

september 2009

Nr 59

UITGAVE VAN STICHTING MILIEUKEUR <SMK>

10 JAAR GLK BIJ SMK

Jubileum Groen Label Kas

Het certificatieschema voor de Maatlat Groen Label Kas is in 1996 en 1997 vanuit een initiatief van de glastuinbouwsector ontwikkeld om de bouw van duurzame kassen met betere milieuprestaties te stimuleren. Dit certificatieschema werd beheerd door het ministerie van VROM en was in eerste instantie gekoppeld aan de Regeling groenprojecten. In 1998 werd de eerste GLK-kas gecertificeerd. De overheid besloot in 1999 dat het beheer en de ontwikkeling van een dergelijk schema bij een onafhankelijke organisatie moest plaatsvinden en droeg Groen Label Kas toen over aan SMK.

Groen Label Kas werd vervolgens in 2000 verbonden aan de MIA\Vamil regeling. Het niveau van de criteria van GLK moet haalbaar zijn voor voorlopers in de sector: 40% van de nieuw te bouwen, of te verbouwen kassen, moet aan de MIA\Vamil regeling kunnen voldoen en 5% aan de Regeling groenprojecten. Het certificatieschema is diverse malen herzien: in 2001, 2005 en 2007. Vanaf 2000 heeft de glastuinbouwsector via Groen Label Kas een totaal aan milieu-investeringen voor MIA\Vamil gemeld van 6,5 miljard euro.

GLK jubileumactiviteiten op Horti Fair

Het College van Deskundigen GLK neemt het initiatief om het jubileum te koppelen aan activiteiten op de Horti Fair. De Horti Fair 2009 heeft als beursthema 'Voor een duurzame toekomst' en dat sluit natuurlijk uitstekend aan bij de doelstelling van GLK. Tijdens de Horti Fair organiseert Syntens daarom in samenwerking met SMK dagelijks zogenaamde 'breakfastbriefings' die in het teken staan van Groen Label Kas. Voorlopige thema's voor de breakfastbriefings zijn water-technologie, investeren in duurzaamheid tijdens recessie, duurzame energie en de kas van de toekomst.

Breakfastbriefings

De breakfastbriefings beginnen om 8 uur met een gezamenlijk ontbijt, gevolgd door een workshop van een van bovengenoemde onderwerpen. Ter afsluiting wordt een VIP-tour over de beurs georganiseerd waarbij stands worden bezocht die aansluiting hebben bij het onderwerp van die ochtend. Meer informatie binnenkort op de websites van Syntens en SMK.

Jacomijn Plumers nieuw lid CvD GLK

In juni 2009 trad Jacomijn Plumers toe als nieuw lid van het College van Deskundigen Groen Label Kas.

Jacomijn Plumers is sinds 2007 werkzaam als beleidsmedewerker duurzame landbouw bij Stichting Natuur & Milieu. Zij werd door SMK gevraagd zitting te nemen in het College van Deskundigen Groen Label Kas om ook maatschappelijke organisaties te betrekken bij de ontwikkeling en het beheer van de criteria.

Jacomijn maakte onlangs haar eerste vergadering mee: "Wat mij tijdens die bijeenkomst direct opviel was dat er veel deskundigheid 'aan tafel zat' en dat de discussies over de criteria van een hoog niveau waren. Ik was ook positief over het feit dat ik mijn

kennis en ervaring op het gebied van milieuzaken direct al kon inbrengen."

Interesse

"De glastuinbouw is een bedrijfstak waarvoor ik altijd al belangstelling had," zegt Jacomijn. "Het is een branche die voortdurend openstaat voor innovaties en waarvan de ondernemers échte ondernemers zijn; zij durven hun nek uit te steken. Ook het basisprincipe van de glastuinbouw, namelijk het op een gecontroleerde manier opvangen van warmte en dat gebruiken om te komen tot een uitstekend en verantwoord agrarisch product, is iets dat mij erg aanspreekt."

Integraal

"Ik heb gemerkt dat de sfeer in het College heel open en direct is," aldus Jacomijn. "De inbreng vanuit de verschillende disciplines van de leden van het College maakt dat het systeem van criteriaontwikkeling een werkelijk integrale benadering in zich heeft. Ik vind het daarbij mijn uitdaging om ervoor te waken dat een eis voor een bepaalde milieucriteria niet leidt tot verstoring in een andere."

Toekomst

Op de vraag aan Jacomijn wat zij verwacht van mogelijke ontwikkelingen in de glastuinbouw zegt ze: "Neem bijvoorbeeld het gebruik van WKK's; dat is naar mijn idee slechts een tussenstap. Ooit zal het mogelijk zijn dat de glastuinbouw volledig zelfvoorzienend is en niet meer afhankelijk van fossiele energiebronnen. Groen Label Kas werkt mee aan dergelijke toekomstscenario's en ik vind het interessant om daaraan mijn steentje te kunnen bijdragen."

Evaluatie certificatieschema Groen Label Kas (GLK8-2009)

Certificatieschema

Het certificatieschema Groen Label Kas (GLK) bestaat uit bovenwettelijke eisen op het gebied van energie, gewasbescherming en nutriënten. Het doel van Groen Label Kas is om kassen met een lagere milieubelasting te realiseren. Het ambitieniveau van GLK is dat 5% van de nieuw te bouwen of verbouwde kassen kan voldoen aan de eisen voor de Regeling groenprojecten en 40% aan de MIA\Vamil regeling.

Evaluatie

Een volledig herzien certificatieschema, GLK8, is op 24 oktober 2007 gepubliceerd. De inhoud van het huidige certificatieschema, Groen Label Kas versie 8-2009, wordt in 2009 geëvalueerd.

Belangrijke aandachtspunten van het College van Deskundigen GLK bij de evaluatie zijn:

- onderscheid aanbrengen in de eisen die gekoppeld zijn aan de Regeling groenprojecten en de MIA\Vamil regeling. Voor de Regeling groenprojecten betekent dit het selecteren van een aantal managementmaatregelen (zogenaaamde doelvoorschriften). Voor de MIA\Vamil regeling wordt gefocust op middelvoorschriften;
- nieuwe technieken inventariseren die (met name in de keuzemaatregelen) worden opgenomen en beloofd;
- evenwichtige set criteria samenstellen door een analyse te maken van de balans tussen de drie hoofdthema's (gewasbescherming, energie en nutriënten).

SMK startte het evaluatietraject door een inventarisatieronde onder alle betrokkenen van Groen Label Kas te houden. Aanvullend heeft SMK informatie beschikbaar uit de praktijk. WUR Glastuinbouw is als onderzoeksbureau betrokken bij de evaluatie en stelde op basis van alle beschikbare informatie een 'top 10' samen van innovatieve, praktijkrijpe onderwerpen. Hierbij hield WUR ermee rekening dat het certificatieschema eenvoudig moet zijn, het milieueffect van de maatregelen aantoonbaar en onderbouwd, en de maatregelen handhaafbaar en eenvoudig te controleren.

Deze 'top 10' heeft SMK begin juni in een begeleidingscommissie besproken samen met stakeholders (producenten, belangenbehartigers, maatschappelijke organisaties en onderzoekers). Het ging daarbij onder meer over een update van het energiecertificaat om innovatieve concepten in deze module te verwerken, zoals bijvoorbeeld nieuwe technieken voor luchtbehandeling. Ook kwam de registratie van de emissie van stikstof in de substraatteelt aan de orde. Verder werden enkele mogelijk nieuwe keuzemaatregelen besproken, zoals toepassing van een lysimeter en het opstellen van een gewasbeschermingsplan.

Vervolgtraject

De adviezen van de begeleidingscommissie worden voorgelegd aan het College van Deskundigen GLK. Vervolgens organiseert SMK eind oktober 2009 een schriftelijke hoorzitting waar iedereen die interesse heeft kan reageren op de herziene conceptcriteria. Aansluitend stelt het College van Deskundigen de definitieve versie van het certificatieschema vast. De publicatie is naar verwachting 1 januari 2010.

“De kas van de toekomst”

Apetrots, zo mag je Iwan van der Knaap wel noemen. De directeur van Anthura, dat in Bleiswijk anthurium en orchideeën voor pot- en snijcultuur veredelt en vermeerdert, heeft onlangs een nieuwe kas in gebruik genomen. De ‘kas van de toekomst’ is een Groen Label Kas en er zijn tal van innovaties toegepast. Voorbeelden hiervan zijn ondermeer het diafragmascherm en het kas-in-kas concept. Dat het project er in deze vorm zou komen had hij nooit kunnen denken: “Van alles wat we in de loop der tijd hebben bedacht is 99 procent het niet geworden.”

Al in 2004 werd de grond gekocht waar nu het kassencomplex met een totale oppervlakte van 140.000 vierkante meter vloeroppervlakte is verzezen. “De grond hebben we echt aangekocht voor de lange termijn”, zegt Van der Knaap. “We hebben maar één keer de kans, dachten we. Nú hebben we de ruimte om het precies zo te maken als we zelf willen.”

Diafragmascherm

De hele kas is uitgerust met een diafragmascherm. “Dat zijn twee op elkaar liggende schermdoeken die beide zijn opgebouwd uit stroken aluminium en transparant doek”, legt Van der Knaap uit. “Door de doeken over elkaar te schuiven wordt het invallende licht traploos weggeschermd en kan binnen enkele seconden van maximale naar minimale scherming worden overgegaan, en andersom.” Bijkomend gunstig effect is dat het schermdoek in de nacht meer energie spaart en de lichtemissie tot minder dan twee procent reduceert.

Kas-in-kas

In dit concept worden tunnels gespannen onder het dek door middel van een superlichte folie. Hiermee wordt een gesloten teeltruimte gerealiseerd. De jonge weefselkweek kan hierin onder hoge luchtvochtigheid worden opgekweekt en krijgt daardoor het juiste startklimaat. De ruimte boven de folie fungeert als een ventilatieruimte voor primaire koeling. Hierdoor wordt de teeltruimte zoveel mogelijk afgescheiden van de temperatuur, die nu eenmaal aan schommelingen onderhevig is.

In de zomer kunnen de kas-in-kas ruimten gekoeld worden met warmtepompen. “De warmte die vrijkomt wordt opgeslagen in aquifers”, zegt Van der Knaap. “In de winter gebruiken we die warmte om het hele kassencomplex te verwarmen.”

Energie

De belangrijkste motivatie om deze kas te bouwen is het energieaspect. “We wilden een kas waar we twintig jaar mee verder kunnen”, aldus Van der Knaap. “We hebben gekeken hoe we energiekosten kunnen drukken. Hoe gebruiken we zo min mogelijk energie per vierkante meter? Zeker met het oog op de waarschijnlijk stijgende energieprijzen de komende jaren is dat een belangrijke post waar op valt te winnen.”

Er is met opzet gekozen voor een Groen Label Kas. “Vanwege de investeringskosten, omdat we rentevoordeel krijgen voor de bouw van een dergelijke kas”, zegt Van der Knaap. “En vanwege de energiebesparing, wat ons uiteindelijk een beter rendement oplevert.”

Architectuur

De geestdrift van Iwan van der Knaap komt helemaal los bij een rondleiding om en door de kas. Het is dan ook een opmerkelijk gezicht: een kas met ronde vormen. Een geheel nieuwe kas, dat biedt ook de mogelijkheid om na te denken over vormgeving, zo vond de werkgroep van Anthura. “We wilden er een uniek project van maken”, zegt Van der Knaap, “Het is een bijzondere kas geworden, waar Van der Knaap enthousiast in rondloopt. “Na zo lang nadenken, plannen smeden en uiteindelijk in de kas rondlopen, dat geeft een bijzonder gevoel.” De kas springt uit het landschap door de ronde vormen. “De architectuur en de rondingen van het Palmhouse van de Royal Botanic Gardens van Kew zijn inspiratiebron geweest”, zegt Van der Knaap. “Het zijn kassen die voorkomen bij koninklijke paleizen. Ook deze kas heeft de charme van de oranjerieën en botanische tuinen van rond 1850.”

Nog even lopen we rond door de moderne kas. Er zijn bijna geen medewerkers te bekennen bij de plantjes. “Je zou misschien denken: zo’n kas met nostalgische vormen, dat is een ouderwetse manier van werken”, zegt Van der Knaap. “Maar het tegendeel is waar; het merendeel van onze medewerkers komt helemaal niet meer in de kas. Die lopen bijvoorbeeld met een laptop rond, om de machines aan- en bij te sturen.” Het maakt de combinatie alleen maar méér bijzonder: een hypermoderne kas, met de façade van tijden van weleer.

De projecten ‘Kas-in-kas’ en ‘Diafragmascherm’ werden mede mogelijk gemaakt door het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling. Het gaat dan om de Marktintroductie energie-innovaties (MEI-regeling).

Voorlopige certificeringen Groen Label Kas eerste half jaar 2009

2008

In 2008 zijn 142 bouwvergunningen voor tuinbouwkassen afgegeven; 47 bouwvergunningen behaalden het voorlopige certificaat voor Groen Label Kas (GLK). De doelstelling voor MIA\Vamil (30% GLK-kassen van de nieuw gebouwde of verbouwde kassen) werd daarmee ruim behaald.

2009

Per 1 januari 2009 publiceerde SMK een nieuwe versie van het certificatieschema Groen Label Kas (versie 8-2009).

Het ambitieniveau van GLK voor 2009 is dat 5% van de nieuw te bouwen of te verbouwen kassen kan voldoen aan de eisen voor de Regeling groenprojecten en 40% aan de MIA\Vamil regeling.

In het eerste half jaar van 2009 zijn ongeveer 40 bouwvergunningen voor kassen afgegeven en de certificatie-instellingen SGS en MPS-ECAS hebben 30 kassen voorlopig gecertificeerd. Hiermee wordt de doelstelling van MIA\Vamil regeling voorlopig ruim gehaald (75%). De teelt van de voorlopig gecertificeerde kassen is in 6 gevallen extensief en in 24 gevallen intensief, met een totaal areaal van 158 ha. Voor de groenteteelt zijn 21 voorlopige certificaten uitgeschreven en voor de sierteelt 9. 60 Procent van de voorlopig gecertificeerde bedrijven in de glastuinbouw hebben in hun nieuw- of verbouwplannen WKK's opgenomen.

Keuzemaatregelen

Binnen de criteria van Groen Label Kas hebben ondernemers in de glastuinbouw de mogelijkheid te kiezen uit zogenaamde keuzemaatregelen. Naast de verplichte basiseisen koos 80% voor de volgende keuzemaatregelen:

- afgastemperatuur ketel
- temperatuur- en weerintegratie op computer
- extra lichtdoorlatendheid
- ontsmetten drainage water
- sproeien met een mechanisch aangedreven of automatische spuitboom
- kasdecreiniging

College van Deskundigen Groen Label Kas

Het College van Deskundigen Groen Label Kas van SMK is verantwoordelijk voor het proces van criteriaontwikkeling en -beheer. Het College valt onder toezicht van de Raad voor Accreditatie.

Het CvD GLK is een 'stakeholders-platform' met tevens grote kennis en deskundigheid van de milieuaspecten van de glastuinbouwkas. In het college zijn producenten, overheid, kassenbouwbedrijven, milieuorganisaties en het onderzoek vertegenwoordigd. In gezamenlijk overleg worden de criteria opgesteld, waardoor deze een breed maatschappelijk draagvlak hebben. De directeur/bestuurder van SMK benoemt de leden van het CvD GLK.

Het College van Deskundigen Groen Label Kas op werkbezoek bij Installatiebedrijf Wilk van der Sande. Van links naar rechts:

mw. dr.ir. J.C. Pluimers
ir. J.A.M. van Vliet
M.M. van Giessen
ing. F.L.K. Kempkes
G.G.M. van Wesemael
ing. B.H. Bussemaker
H.N.C.M. van der Sande
mw. ir. P.M. Remeus

Stichting Natuur en Milieu, Team Natuur en Landbouw
Ministerie LNV - Directie Kennis
LTO-Nederland
WUR Glastuinbouw - Greenhouse Technology
Voorzitter
Ministerie van VROM, directie Klimaat en Luchtkwaliteit
AVAG (Platform Toeleveranciers Glastuinbouw)
SMK-Projectleider GLK en Milieukeur plantaardig